

**Erős Péter – Havasi Mónika
– Szalai Viktor – Szemző István**

BETELEPÜLŐK ÉS ŐSLAKOSOK SÁNDORFALVÁN (2005)

BEVEZETÉS

A betelepülés, a beköltözők integrációja egy már kialakult közösségbe több szociológiai relevanciával bíró kérdést vet fel. Kik költöznek be? A település mely részeit preferálják? Mennyire illeszkednek be a település életébe? Mennyire változtatják meg a kialakult helyi közösséget? Létezik-e távolságtartás az betelepülők és az őslakosok között? Sándorfalva – más Szegedhez közeli kistelepüléshez hasonlóan – a szegedi kitelepülők egyik célállomása. Dolgozatunkban az elmúlt egy hónap Sándorfalván végzett kutatómunkájának eredményeit összegezzük, és megpróbálunk válaszokat adni a fenti a kérdésekre.

A terep bejárása és néhány helyi lakossal folytatott beszélgetések után vázoltuk fel kutatásunk hipotéziseit. Sándorfalvára az elmúlt évtizedben sok betelepülő érkezett, elsősorban Szegedről. A helyi lakosok bizalmatlansággal fogadják a betelepülőket és egyfajta távolságtartás figyelhető meg a viselkedésükben. A betelepülők még rendelkeznek a városi kapcsolataikkal, többségük Szegedre jár vissza dolgozni, és a nap nagy részét ott tölti, így se igényük, se idejük nincs arra, hogy bekapcsolódjanak Sándorfalva közéletébe, ezért az ő oldalukról is távolságtartást tapasztalhatunk.

Kutatásunk további részében interjúkat készítettünk a helyi lakosokkal és a civil szervezetek vezetőivel és a település vezetőivel. Az interjúk végén mentális térkép rajzolásra kértük fel az interjúalanyokat. Az így kapott 20 interjú és 14 mentális térkép alkotja a dolgozat alapját. Emellett elemeztük a Sándorfalvi lapokat és a Déli Apró 2005. évi számait (ez utóbbit az ingatlanpiaci ku-

tatáshoz használtuk fel). Segítségünkre volt még ezen kívül egy összefoglaló kiadvány, melyet a Sándorfalvi Önkormányzat adott ki 1999-ben Sándorfalva története és népelete címel.

VÁROSBÓL A FALVAKBA

Enyedi György „urbanizációs ciklus” elmélete szerint három főbb szakaszra lehet osztani az urbanizációs folyamatot. Az első szakasz az ún. „városrobbanás” a városok népességének növekedését hozza. A második szakaszban „relatív dekoncentrációt” tapasztalunk – a városok központjaiban csökkenni kezd a népesség, és gyors fejlődésnek indulnak az elővárosok. A harmadik a „dezurbanizáció” szakasza – a városnövekedés megáll és a falusi népesség száma és aránya nőni kezd.

A Népszabadság 2005. február 23-én megjelent írásában a szegedi kivándorlásról a következőket olvashatjuk:

„Sorra alakítanak ki a Szeged környéki községekben új telkeket, hogy ösztönözzék a lakosság számának növekedését. A falvakban a legtöbbször örülnek a megyeszékhelyről érkező új lakosoknak, ám megjelenésük olykor konfliktusokat is gerjeszt.

Évről évre fogy Szeged népessége: 1990-ben még csaknem 173 ezer állandó lakost tartottak nyilván, napjainkra azonban a város lélekszáma 163 ezer alá csökkent. A fogyásban a születésszám országszerte tapasztalható csökkenésén túl az is közrejátszik, hogy évente több százan költöznek ki a környező településekre. A várost elhagyók két nagy csoportba sorolhatók: egyes családok azért költöznek, mert sok pénzük van, mások azért, mert kevés. A kiköltözők egy része felborult családi költségvetését reméli egyensúlyba hozni azáltal, hogy a család városi ingatlanát olcsóbb falusíra cseréli, s a különbözetet feléli vagy abból rendezi felhalmozódott adósságát. A tehetősebbek viszont nem kényszerből, hanem a városi forgalom elől menekülnek a környező településekre, s építenek olcsóbb telken impozáns házat.

Nagy Sándor, Szeged városfejlesztési alpolgármestere azt mondja: az önkormányzatnak sem eszköze, sem szándéka nincs a kitelepülések lassítására. A kiköltözők java része a lakóhelyváltás után is a városban dolgozik, gyerekeit Szegedre járattja iskolába, a belvárosi szolgáltatók számára pedig az elköltözésekből adódó bevételkiesést pótolja a főiskolások és egyetemisták növekvő száma. A kitelepülők személyi jövedelemadójának arányos részétől ugyan elesik a város, ám ez mindaddig nem okozott jelentős hiányt a költségvetésben.

A falu nagyobb telkein a tehetősebbek építkeznek, de a betelepülőkkel együtt nőtt a szociális segélyt kérelmezők száma is.

A Hódmezővásárhely és Szeged között lévő Algyői Varga Ildikó jegyző tájékoztatója szerint szintén a tehetősebbek választják. Darázs Sándor, a városi rangra pályázó Sándorfalva polgármestere ugyanakkor arról számol be: amíg a falu nagyobb telkein a tehetősebbek építkeznek, a betelepülőkkel együtt nőtt a szociális segélyt kérelmezők száma is. Az utóbbiak elsősorban a kis hétvégi házakban laknak. A faluban összességében örülnek a népesség gyarapodásának – 1990 óta az akkori hétezer lakoshoz közel 1200 betelepülő csatlakozott –, ám Darázs Sándor nem titkolja: a beköltözők konfliktusokat is gerjesztenek. Többen panaszkodnak arra, hogy zavarja őket az őslakosoknál ugató kutya vagy a sertésólak szaga. Új elvárások is jelentkeztek: a falu szélére költözők az úthálózat fejlesztését, a közvilágítás javítását várják.” (B. Papp László: Falvakba költöző szegediek – Népszabadság 2005. Február 23.)

SÁNDORFALVA GAZDASÁGA

Sándorfalva a hetedik legfejlettebb település Csongrád megyében, és a megye hatodik legnagyobb települése. A lakosság nagy része mégis Szegedre jár dolgozni, mert Sándorfalván megszűntek az ipari létesítmények: TSZ, Hódgép, Ruházati Szövetkezet. Az utóbbi három körülbelül 1000 helybélit foglalkoztatott. A Sep-rűgyár is csak egyharmad részben üzemel – ez 50-60 fő megélhetését tudja biztosítani. A jövedelmi viszonyokra kihat az, hogy nincs ipar, bár a polgármester szerint lenne hely ipari parkra. Mivel ipar hiányában csekély az iparüzési adó, így a település sem tud miből fejleszteni. Szinte mindent önerőből építettek – az egy főre jutó éves támogatás 370 Ft (Mórahalmon ez kb.10000 Ft; Kisteleken pedig 8000 Ft). A település eddigi eredményei közül az egyik legjelentősebb a szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása. A hulladékok feldolgozására ún. hulladékudvart hoztak létre, ezért a szilárd hulladék már nem jelent problémát. Május 1-én nyílt meg az okmányiroda és pályáznak egy új művelődési központra mivel a közművelődési infrastruktúra szétszabdalt és elöregedett). A település legnagyobb problémáját a munkanélküliség mellett a szennyvízkérdés jelenti. Bár több pályázaton pályáztak, eddig még nem sikerült megoldani. A csatornázás más problémát is felvet: a település belterületén az utak 80% aszfaltozott, de a csatornafektetési mun-

kák valószínűleg az útburkolat felbontásával járnának, tehát a csatornázás után sok helyen újra kell betonozni, ami jelentős költségekkel jár.

AZ ELSŐ BETELEPÜLÉSEK

Az 1879. márciusában árvíz sújtotta Algyő lakóinak Pallavicini Sándor őrgrof 597 ingyen háztelket parcellázott birtoka ármentes homokhátságán, ahol évekkel azelőtt dohánykertészek éltek. A lakosság áttelepítése azonban másként alakult, mint ahogy azt a hitbizományi uradalom és a megyei törvényhatóság megszabta. Az algyőiek zöme visszavándorolt Algyőre és elkezdte az árvíz utáni újjáépítést. Sándorfalva benépesítését az is nehezítette, hogy Rónay Lajos főispán, az árvízkárosult községek újjáépítésének kormánybiztosa, az algyőieket jelentős kölcsönhöz segítette. 1789. augusztus 20-án a falu ünnepélyes átadásakor mindössze 74 család lakott a településen. 1880-ban megindult a betelepülés más árvíz sújtotta településekről; főként Szegedről, a Felső-feketeföldekről jöttek föld nélküli parasztok, de érkeztek Sövényháza, Mindszent, Szegvár községekből és az ezekhez tartozó pusztákról – összesen 142 család csatlakozott a betelepült algyőiekhez. 1895-re befejeződött a kiosztott házhelyek betelepülése.

A falu alaposan kinötte magát a XX. század elejére. Tervezési lehetőség nem volt az új házhelyek osztásához. 1906-ban a képviselő-testületi közgyűlés napirendjére került a község belterületének növelése. 1909 őszén Csongrád Vármegye Törvényhatósági Bizottsága átiratban fordult a hitbizományi uradalomhoz és kérte, hogy Sándorfalván egy munkástelep létesítésére bocsásson megfelelő területet rendelkezésükre. A kimért 13 holdnyi terület túlnyomórészt futóhomok, gyenge termőerejű birtokrész volt. Az új telep a „pipcsafalu” elnevezést kapta – míg az öreg falu kilenc utcájának parasztházain nád, zsúp vagy zindelytető volt, addig az új falu háztetőin cserepek piroslottak.

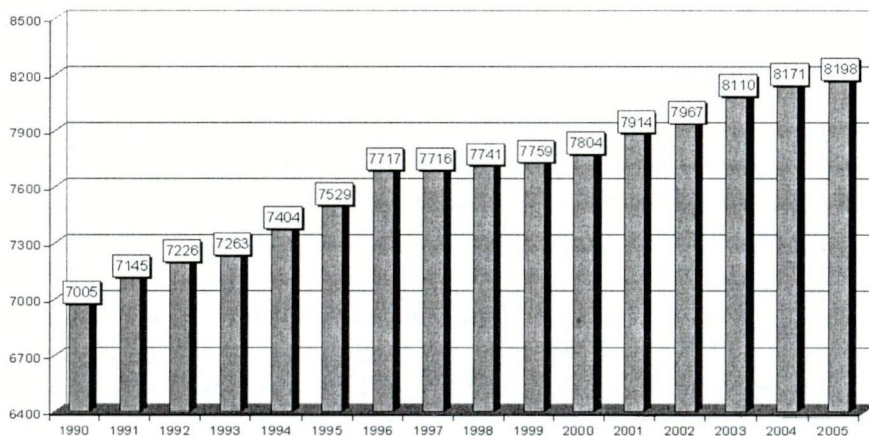
Az első világháború után az országSZerte folyó házhelyjuttató munka adminisztrálása Sándorfalván csak 1920 őszén kezdődött meg. Ebben az évben 312 új házhely területét bocsátotta a házhelyrendező bizottság rendelkezésére a hitbizományi uradalom képviselője. Ez a parcellázás alakította ki a község keleti oldalán a mai Kölcsény, Petőfi és Csongrádi utcát, valamint a Jókai utcától északnyugatra lévő bővítést. A házhelyrendező bizottságnak 312 házhelyet 386

igénylő között kellett szétosztania, ezért a házhelyek nagyságát csökkentették. A település történetének újabb szakasza 1945-ben a nagybirtokrendszer felszámolásáról hozott földreformtörvény által kezdődött. Ekkor a helyi földosztó bizottság 800 katasztrális hold területet tartalékolta abból az uradalmi birtokrészből, amely keleti irányból egészen a falu szélső határáig tartott a sövényházi határból. 1950 és 1970 között közel 300 korszerű, vízvezetékekkel és villannyal ellátott két – három szobás családi ház épült a legújabb juttatású parcellákon.

BETELEPÜLÉS NAPJAINKBAN

Sándorfalvára 1983-ig főleg a közeli tanyákról vándoroltak be – Dóc, Szatymazról, Balástyáról, Ópusztaszerről és Baksról. 1983-tól főleg Szegedről költöztek be, de a kivándorlás főiránya is Szeged volt. A Szegedről beköltözőket – a polgármesterrel készült interjú alapján – két csoportra oszthatjuk. Egyrészt a tehetősebbek közt élők költöznek ki Sándorfalvára, akik a városi lakást kinöttek, vagy elege lettek a városból. Ők általában lakótelket vásárolnak és azon építkeznek, vagy egy régi ingatlant újítanak fel. A másik csoport a munkanélküliek, részben deklaszáltak, akik nem tudták fizetni a számláikat ezért eladták városi panellakásukat és az árából kifizették a tartozásaikat, majd a maradékból zártkertű kis ingatlant vásároltak. Ők nagy mértékben igénybe veszik az önkormányzat segítségét.

Sándorfalva népessége a '90-es évektől

(Forrás: Sándorfalvi Önkormányzat)

A beköltözések pozitív és negatív hatással is voltak Sándorfalva életére. Pozitívumot jelent az, hogy a beköltöző középréteg elősegítette a városiasodást (növekvő igényszint, kulturáltabb lakáskörülmények). Negatívum, hogy ez a réteg nehezebben illeszkedik be, hiszen dolgozni továbbra is Szegedre jár át. A külterületre költözők több mint fele elvált, kevésnek van legális munkahelye. Többségükben munkanélküliek, szociális járadékból és segélyekből élnek. Néhányan alkalmi munkát vállalnak, de kiegészítő jövedelemként megjelenik a megélhetési bűnözés.

A lakosság 1%-a roma (bár népszámláláson összesen öt fő vallotta magát románnak), szintén 1% körüli a határon túlról betelepült magyarok aránya (Szerbia, Románia). Azok a határon túlról jött magyarok, akik Sándorfalván élnek asszimilálódtak, de érződik rajtuk hogy más szokásaik vannak (pl.: magyarságtudat)

TÁVOLSÁGTARTÁS A BETELEPÜLŐK ÉS AZ ŐSLAKOSOK KÖZÖTT

Interjúinkból az derült ki, hogy létezik bizonyos távolságtartás a betelepülők és az őslakosok között. Ennek oka egyrészt az lehet, hogy az őslakosok bizalmatlanok a betelepülőkkel szemben, másrészt az, hogy a betelepülők nem próbálnak meg beilleszkedni Sándorfalva életébe. Egyedül egy határon túlról jött lakos említette, hogy komoly távolságtartásba ütközött: az utcán megjegyzéseket tettek rá és családjára. Elmondása szerint ennek oka az lehetett, hogy a helyiek szemében úgy tűnik, mintha az őslakosok elől venné el a munkalehetőséget. A tapasztalatumk az volt, hogy azokat fogadják be legkönnyebben, akik tagjai valamelyik aktív civil szervezetnek, vagy akinek a gyermekei Sándorfalván járnak iskolába. Sok betelepülő egyáltalán nem vesz részt a község életében – velük szemben a távolságtartás megmarad. Konfliktusforrást jelent az őslakosok és a betelepülők között az is, hogy a betelepülők megszoktak egy városi életszínvonalat, és amikor kiköltözve mást találnak, elégedetlenkednek (pl.: rendszeresen érkeznek panaszok a kábeltévé miatt, és sokan hiányolják a település fejlődését). A beköltözők – néhány őslakos szerint – lenézik a sándorfalviakat.

A betelepülők és az őslakosok közti konfliktussal kapcsolatban többen megemlítették a két helyi lapban, a Sándorfalvi Kisbíróban és a Sándorfalvi Életképekben 2004 őszén lezajlott vitát. Bár a vita háttérben gazdasági, politikai és személyes nézeteltérések húzódtak, előkerült az őslakos – betelepülő

szembenállás is. A Kisbíró a Sándorfalvi Önkormányzat által kiadott újság, melyet szinte kizárólag öslakosok szerkesztenek, míg az Életképeket 2004. tavaszán indította egy beköltöző. A két lap konfliktusa 2004. júliusában kezdődött, amikor a Kisbíró megjelenése körül felmerült problémák megoldódtak az önkormányzat közreműködésével. Az 2004. augusztusi Kisbíróban megjelent egy álnéven közölt írás, amely az önkormányzat munkáját méltatta, mire Életképek hasábjain erre a következő reflexió volt olvasható:

„Kedves Kisbíró! Örömmel üdvözöllek az élők sorában! Remélem tényleg feltámadtál és nem csak a neveddel él vissza valaki. 8 évvel ezelőt Te egy falusi újságként születted meg, közös akarat és sok közös munka tartott életben. Rövid életed során az igazmondás és az igazság keresése mindig jellemző volt rád. Fordult ugyan elő, hogy a cenzúra megkosztakozta soraidat, de idővel az is elmúlt, és elmondhattad a magadét. A szókimondás lett a veszted is, ezért fokoztak le helyi újságból önkormányzati értesítővé, „örömhírek” szócsovévé, méregdrága sztnes képek kommentár nélküli közvetítőjévé. Kell az örömhír is, mert a rosszból manapság jut mindenkinek bőven, de attól, hogy nem olvashatjuk a rossz híreket, még léteznek! ... Sokan olvasnak téged is, és más lapokat is. Bízhatss benne, hogy olvasóid el fogják tudni dönteni, hogy mi a sárdobálás, mi a párt intrika és mi a valóság. ... Ez a település semmivel sem húz jobban szét mint a másik, csak az összetartó erő gyengébb benne. Sokáig Néró is azt hitte, hogy cirkusszal be lehet fogni a nép szemét és száját. Akik figyelmeztetni akarták tévedésére azokat elégették, vagy karóba húzták. ... Hajdani Kisbíró! A megbékélés és a közös munka első lépése lehetne, ha tényleg újjá születnél és közéleti lapként megférne benned a település teljes véleménye. Addig azonban szüksége van a közösségnek egy másik fórumra, a más nézőpontok megismeréséhez. Akár hogy is tagadod, a kételkedők és a másként gondolkodók is ennek a közösségnek jelentős létszámú tagjai.” (Sándorfalvi Életképek 2004 . augusztus)

Bár a kiemelt részek elsősorban politikai és közéleti szembenállásra világítanak rá – ismerve a két lap szerkesztőinek hovatartozását – az írásban a reformokat sürgető betelepülők elégedetlenségét is felfedezhetjük. Ezt igazolja az a tény is, hogy a képviselő-testület ülésin a szegedi betelepülők rendszeresen felszólaltak a beruházásokat és fejlesztéseket hiányolva. A Kisbíró válasza a

szeptemberi számban jelent meg „Az utolsó szó jogán” című írásban, ahol a korábban álnéven publikáló szerkesztő felfedi magát.

„... Büszkén vallom magam tősgyökeres sándorfalvinak ... Ide születtem, nem anyagi haszon céljából, vagy karrierem alakítása miatt kerültem erre a településre. Sajnos egész életemben éreztem azt a sándorfalvi „tulajdonságot”, hogy tősgyökeres sándorfalviként milyen nehéz élni Sándorfalván. Mi „régiek” mindent „tudunk” egymásról ... de ha valaki idejön a nagyvilágból, kiről azt sem tudtuk, hogy a nagyanyám szavaival élve „Ki fia, borja?”, Őt tiszta emberként tisztelve, mindent elhittünk neki, és mindent megengedtünk neki elérni. És hányszor „megégettük a szánkat” emiatt, de még mindig nem tanultunk belőle! (Tisztelettel adózom azonban nagyon sok Sándorfalvára „beköltöző” előtt, akiket a munkám és magánéletem során megismerhettem!)” (Sándorfalvi Kisbíró 2004. szeptember)

Az Életképek szerkesztője még ebben a hónapban reagált:

„...Magamról is megtudtam néhány fontos dolgot: pl. szavahihetetlen, nagyvilágból idejött, „ki fia borja”, vagyok, sajnos még a zárójelbe rakott „beköltöző”-t sem érdekelttem ki, (egyszerűbb lett volna leírni, hogy „gyüttmönt”), anyagi haszon és karrierépítés céljából jöttem ide aki még egy „valamit” sem tudott letenni a sándorfalvi közasztalára. Vagy, hogy valakik mindent megengedtek nekem, és én nem háláltam ezt meg, hanem többszörös csalódást okoztam. Feleslegesen izgulom magam agyon a közélet miatt, mert az jó kezekben van! ... Sokat segítettek! Segítettek abban, hogy rájójek nem elég dolgozni, példamutató családban élni, néha erőn fölülr próbálni a közjávát szolgálni, nyílt színen vállalni véleményünket. Meg kell tanulni színeskedni! ... Egy „gondolatmag” 8 éve motoszkál bennem és még sok Sándorfalván élő emberben! ÉN Sándorfalván „első generációs gyüttmönt” vagyok. Nincs igazán felmenőm e faluban. Feleségem az aztán igazán gyüttmönt, mert messzebről jött és minden nap messzire is megy dolgozni. A lányaim kis gyüttmöntek, mert már az óvodába és iskolába is itt jöttek – mentek. Szívük mélyén már sándorfalviak és nem értik, hogy Ők miért gyüttmöntek. A pici fiam az már nem gyüttmönt, mert ide született és pontosan 4 napos kora óta itt él. Ő, ha elég kitartó, akkor pl. 37 év múlva leírhatja, hogy tősgyökeres. De, ha valaki figyelmezteti rá, hogy lassabban, mert az apád gyüttmönt volt, feltehetően Ő sem fogja ezt akkor érteni. De, ha belegondolok, hogy ennek a falunak

a legtösgyökeresebb tagjai is gyütmöntek voltak egy gyütmönt földbirtokos ajándéktelkein akkor kicsit megfájdul a fejem. Van értelme egyáltalán Sándorfalván ezt a két szót használni, hogy tösgyökeres és gyütmönt (beköltöző)? Szerintem nincs! Ugyanis ez se nem érdem, se nem dicsőség és nem is előjog, hanem egy állapot. Kétes haszonnal jár a tösgyökerességet folyvást hangoztatni, mert esetleg az is gyütmöntnek érezheti magát, aki nagyon szeretett volna HAZAÉRNI. Sokáig lehetne ezt a kérdést még még ragozni, pl. hogy hány tösgyökeres sándorfalvi díszpolgár, tanár, tanító, orvos, pap, gyógyszerész, állatorvos, jogász, kertész, boltos, földműves stb. van a faluban. Néhol több a gyütmönt, néhol kevesebb. ... valamennyien itt szeretnénk ÉLNI, hasznos tagjai lenni a közösségnek. Van, aki ezt hangosan teszi, van aki halkán, van aki hangoztatja, hogy a faluért él, van aki nem, van aki ezt fizetésért teszi, van aki hivatalból, és van aki szívből.”

CIVIL AKTIVITÁS – CIVIL SZERVEZETEK

Sándorfalva kulturális élete bővelkedik rendezvényekben, a legjelentősebb ezek közül a Falunap (június 12.), ez a falu alapításának ünnepe. Erre a rendezvényre meghívják a testvértelepülések képviselőit. Sándorfalva részt vesz a megyejáró fesztiválokon. A Böllérnapot november utolsó szombatján tartják és hagyományos falusi disznóvágásokat rendeznek. Sándorfalván működik mozi; heti három előadást tartanak. Nagyobb rendezvénynek számít még a karácsonyi koncert a templomban, és a Tavaszváró Fesztivál. Ezek a programok egyes szervezésűek – a betelepülők egy része is aktívan közreműködik a szervezésben. Sándorfalván hivatalosan 21 civil szervezet működik. Ez a település lélekszámát figyelembe véve pezsgő civil életre utal.

Interjúink során megkérdeztük az őslakosoktól, hogy ha egy frissen betelepült sándorfalvi szeretne beilleszkedni a település életébe, mit tanácsolnának neki. A válaszok egységesek voltak: mindenki a civil szervezetekben való aktivitást és a település rendezvényein – melyek a civil szervezetekhez köthetők – való részvételt említette. A legismertebb szervezetek a Sándorfalváért Alapítvány, a Sándorfalvi Nagycsaládok Egyesülete, a Sándorfalvi Citerások Egyesülete, a Sándorfalvi Kulturális Egyesület, a Polgár?r Egyesület, a Tűzoltó Egyesület, és a Nyugdíjas Egyesület voltak. Több civil szervezet vezetőjével

készítettünk interjút, melyben a szervezet tagságáról, tevékenységéről kérdeztünk és arról, hogy tudják/tudnák-e integrálni a frissen betelepülőket a sándorfalvi közéletbe.

INGATLANPIACI HELYZET SÁNDORFALVÁN

A városból falura való kiöltözés egyik feltétele, hogy a faluban legyenek olyan ingatlanok melyek egyrészt megfizethetők a városból kiköltözők számára, másrészt megfelelnek annak az igény szintnek, amit a városból jövő megszokott. Kutatásunk ezen részéhez az interjúink mellett a Déli Apró hirdetőújság 2005. január – áprilisi számait néztük meg, és ez alapján mértük fel a sándorfalvi ingatlanpiac helyzetét.

Sándorfalva térképén pirossal jelöltük be a két újosztást, ahova az elmúlt évtizedben betelepültek építkeztek (a térkép forrása: www.terkepcentrum.hu). Ezek a Fűrj, Cinke és Sövényházi utcák, illetve a Május1. tér környéke.

Egyik interjúalanyunk a következőt mondta az ingatlanpiac helyzetéről:

„...Most megindult a házeladás. Nem tudom, mi lehet az oka. Tavaly még mindenki beköltözött Sándorfalvára, most egyre több ingatlant hirdetnek meg eladásra. De ahogy észreveszem, ezek mind olyan ingatlantulajok, akik már régebb óta szeretnének Szegedre, vagy nagyobb városba költözni, és most jutottak el odáig, hogy meg kéne szabadulni az ingatlantól. Vagy azért, mert most már elég nagy az ingatlanok ára Sándorfalván is, vagy be akarja fektetni valamibe a pénzüket.”

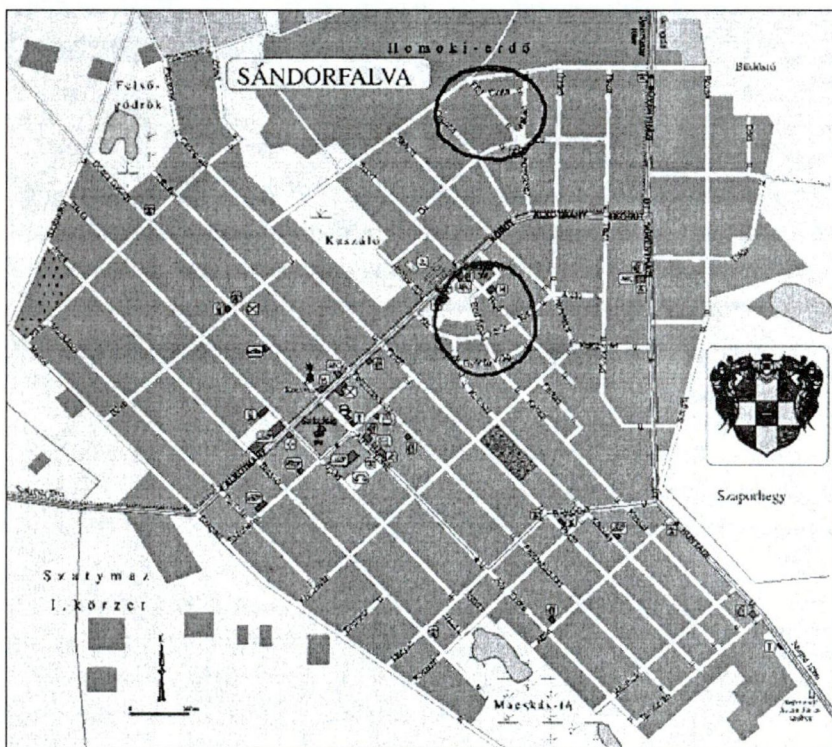
Az Önkormányzati telkek elfogytak – a belterület határának 30 % egyben közigazgatási határ is, illetve további 30% tájvédelmi körzet. Emiatt bezárt a település belterülete.

Önkormányzati telekosztások 1983 – 1999:

Év	Telkek száma
1983	142
1992	72
1996	6
1999	29

(Forrás: A Sándorfalvi Önkormányzat)

A Déli Apró 2005-ös számait átnézve tettünk néhány megállapítást a sándorfalvi ingatlanpiac jelenlegi állásáról. Az eladó ingatlanok túlnyomó többsége családi ház. Lakásokat nem árulnak, mert panelépületek és társasházak nincsenek Sándorfalván (kivéve 2-3 házat a központban). Januártól ápriliséig

körülbelül 70 családi házat hirdettek meg eladásra, ezek között volt régi vályogház, felújításra szoruló régi ház, felújított régi épület, új építésű családi ház és félkész vagy szerkezetkész állapotban lévő ház. Az ingatlanok árai sokban függtek elhelyezkedésüktől – bár kutatásunkat nehezítette, hogy sok hirdetésben nem volt feltüntetve az utca. Sok házhoz kert, garázs és melléképület is tartozik. Összesítve az adatokat egy 2-3 szobás felújított családi ház kerttel és melléképülettel Sándorfalva központjában 8 – 12 millió Ft közötti árban van. Az új építésű házak átlagosan 3-4 szobával rendelkeznek – áruk 15 – 20 millió Ft körüli. Vályogházból viszonylag kicsi a kínálat, és a meghirdetett házak iránt sincs nagy kereslet (legalábbis erre következtettünk abból a tényből, hogy ezek a hirdetések több hónapig szerepeltek a hirdetőújságban).

Építési telekből viszonylag kevés forog a piacon – összesen 14-et találtunk az elmúlt négy hónapban. A telkek árai 2,5-5 millió Ft között vannak; áruk függ a telek helyétől és bevezetett közművektől.

Sándorfalva külterületein az év első harmadában 23 zártkertet hirdettek meg, mindegyiken található valamilyen kisebb épület – a többségen téliesített nyaraló vagy kisház, néhányon faház. Áraik az épület méretének és felszereltségének függvényében 2,3 és 5,5 millió Ft között mozognak.

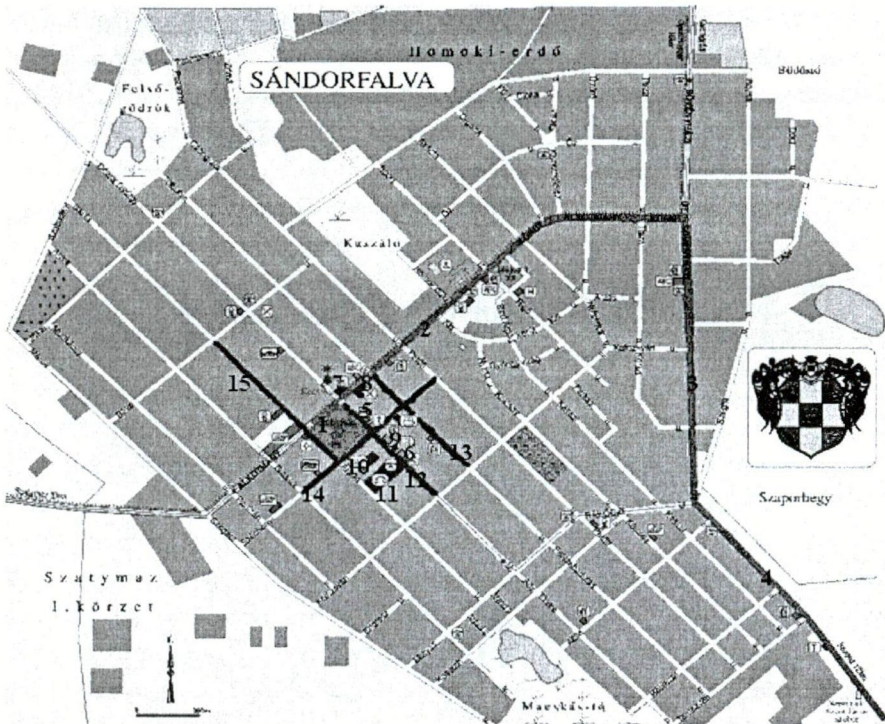
MENTÁLIS TEREK SÁNDORFALVÁN

Interjúalanyaink által készített mentális térképek elemzéséből megpróbáltunk választ kapni arra, hogy milyen különbségek élnek a betelepülők és az őslakosok fejében Sándorfalva földrajzi felépítését illetően. A település főtere minden térképen szerepel – ez lehet a térképek közös viszonyítási pontja. A Szabadság tér környékét mind a betelepülők, mind az őslakosok jól ismerik. Hasonlóan közismertek a jelentősebb utak, különösen az Alkotmány Körút, ahol a szegedi busz jár. A kisebb utcákat viszont az őslakosok közül nem mindenki tudta név szerint – ennek oka esetükben nem feltétlenül a helyismeret hiánya vagy a település iránti érdektelenség, hanem az, hogy a rendszerváltás után több utcát is átneveztek. A fiatalok rajzain a diszkót, a mozit, a művelődési házat és a könyvtárat többen feltüntették. Azok, akik csak pár éve laknak a településen a központon kívül eső részt nem ismerik túl jól. Az őslakosok és a betelepülők mentális térképei abban

egyeznek, hogy a központot mindenki jól ismeri, abban különböznek, hogy az ezen kívül eső részekről az őslakosok több ismerettel rendelkeznek, bár az őslakosok közül sem mindenki. Azok rajzolták a legpontosabb térképeket, akik munkájukból kifolyólag sokat mozognak Sándorfalván belül.

A mentális térképek alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy Sándorfalvából a lakosok egy részének a település központja (Szabadság tér és környéke) jelenik meg elméjében, ha lakóhelyére gondol. A centrumban található a Polgármesteri Hivatal, a Művelődési Ház, az orvosi rendelő, a katolikus templom, a Street diszkrét, a busz végállomása, a mozi, a posta, a piac, az iskola és a fontosabb üzletek. A legfontosabb utak az Alkotmány körút, a Sövényházi út és a Hunyadi utca – a szegedi busz ezen az útvonalon jár. A település többi részén szinte kizárólag lakóházak vannak, nincsenek a közösség mindennapi élete szempontjából kiemelkedően fontos helyek.

Sándorfalva összesített mentális térképe

Az összesített mentális térképen piros színnel jelöltük azokat a helyeket és utcákat, melyek minden mentális térképen szerepeltek. Kékkel azokat a helyeket jelöltük, amelyeket a térképrajzok több mint felénél megtalálható. Ezek a fontosabb pontok az alábbiak:

1. Szabadság tér	6. Művelődési Ház	11. Piac
2. Alkotmány körút	7. Könyvtár	12. Ady Endre utca
3. Sövényházi út	8. Street diszkó	13. Felszabadulás utca
4. Hunyadi utca	9. Posta	14. Széchenyi utca
5. Polgármesteri Hivatal	10. Általános Iskola	15. Iskola utca

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS PERSPEKTÍVÁK

Dolgozatunkban a sándorfalvi betelepülők vizsgálata kapcsán több társadalmi jelenséggel és problémával foglalkoztunk. Egyrészt találtunk bizonyos fokú társadalmi távolságtartást a betelepülők és az őslakosok között, amely a mindennapi életben – ha gyengén is – kimutatható. Ennek egy emeltebb szintje az a konfliktus, ami a lokális politika szintjén zajlik. Ezen a szinten a távolságtartás problémája átdimenzionálódik – átszövik a személyes és politikai elmentétek. Megpróbáltuk a távolságtartás feloldásának módjait megkeresni – a probléma megoldását a civil szféra aktivitásában találtuk. Vizsgálataink során arra a következtetésre jutottunk, hogy ha valaki be akar illeszkedni a helyi társadalomba, akkor a civil szervezeteken keresztül erre minden lehetősége megvan. Tehát nem beszélhetünk kasztszerű elkülönülésről őslakosok és betelepülők között sem földrajzi, sem társadalmi értelemben. A fiatalok jelentős része kiköltözik Sándorfalváról míg Szegedről sokan beköltöznek- ez a népességcserelődés hosszabb távon a betelepült – őslakos arány megváltozását eredményezheti. Ezért is fontos, hogy a betelepültek identitásukban „sándorfalvivá” váljanak, mert lehet hogy néhány évtized múlva már nekik kell integrálni a frissen betelepülőket a helyi közösség életébe.